

Medicinskofakultetske teme

Muzur, Amir

Source / Izvornik: **Nezavršena povijest medicine u Rijeci : priča o gradu, ljudima i profesiji, 2013, 179 - 206**

Book chapter / Poglavlje u knjizi

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:184:590352>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Medicine - FMRI Repository](#)

visokim pozicijama unutar Saveza komunista branili napredovanje na Fakultetu.

Kao i inače, kritični momenti rađaju i ponešto dobra. **Milan Blažević** (1946.-2013.),⁹⁴⁶ otvara u ožujku 1991. prvu privatnu ordinaciju opće medicine novijeg doba u Rijeci (drugu u Hrvatskoj), koja će 1995. prerasti u Polikliniku *Medico* (danas u većinskom vlasništvu osiguravatelja *Baslera*).⁹⁴⁷ Jednu od većih privatnih poliklinika otvara 1990-ih i gastroenterolog iz riječkog KBC-a **Nikola Ivaniš**.⁹⁴⁸ Potkraj prosinca 1992., pak, osnovan je „Klub nastavnika, suradnika, studenata i prijatelja Medicinskog fakulteta“, nazvan *Academicus*, s prvom predsjednicom, Almom Polić-Tadejević.⁹⁴⁹ Doduše, nakon prvih godina zamaha i serije atraktivnih predavanja stranih veleposlanikâ i akademikâ, aktivnost Kluba je vremenom pomalo utihnula.

Sudbina je htjela da država Rijeci 2003. dodijeli prostor bivše vojarnje na Trsatu, za razvoj sveučilišnog kampusa (28 ha) ali i kompleksa nove, sveučilišne bolnice (9 ha),⁹⁵⁰ pružajući tako Sušaku „novu priliku“. Unatoč mnogim, prvenstveno financijskim, zaprekama, ideja nove bolnice često se reanimira u medijima i politici: zasad je jedini njen materijalizirani nagovještaj zgrada Zavoda za nefrologiju i dijalizu, otvorena u prosincu 2009.

⁹⁴⁶ Radio je kao rentgenolog u riječkoj bolnici. Na mjestu ravnatelja Poliklinike *Medico* naslijedio ga je urolog nasl. doc. dr. sc. **Vladimir Mozetič** (r. 1967.). Otac V. Mozetiča je riječki ginekolog **Darko Mozetič** (r. 1940.), majka pedijatrica **Zlata Modrušan-Mozetič** (r. 1940.), a žena **Danijela Vrdoljak-Mozetič** (r. 1967.), citologinja pri riječkoj Klinici za ginekologiju i porodništvo.

⁹⁴⁷ Cf. Milan Blažević i Vladimir Mozetič, „Poliklinika *Medico* i privatna praksa u Rijeci u posljednja dva desetljeća“, rad prezentiran na 11. znanstvenom skupu *Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici* (Rijeka, 8. prosinca 2010.).

⁹⁴⁸ Rođen 1956. u Drenovcima, medicinu je završio u Rijeci, gdje je i magistrirao i doktorirao. Dugogodišnji čelnik Primorsko-goranskog saveza i bivši zastupnik u Hrvatskom saboru. Žena **Alis** je stomatologinja, a sin **Viktor** (r. 1984.) liječnik je u opatijskoj *Thalassoterapiji*.

⁹⁴⁹ Cf. Vlasta Linić-Vlahović i Ante Simonić, „Kako i zašto *Academicus*“, *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 17, br. 1-2 (1992):1-3.

⁹⁵⁰ Cf. Daniel Rukavina, „Vizija razvoja biomedicine na Sveučilištu u Rijeci“, u *Četiri stoljeća javnoga zdravstva i biomedicine u Hrvatskoj: mala zemlja duge medicinske tradicije u globalnoj medicini 21. stoljeća*, ur. Branko Vitale (Zagreb: Medicinska naklada/AMZH, 2007), 163 (162-168).

Medicinskofakultetske teme

*Povijest zgrade Medicinskog fakulteta u Rijeci: ostavština braće Branchetta*⁹⁵¹

Povijest ne vole oni koje je nemaju, koji je ne poznaju ili koji imaju razloga skrivati je. Neki, po kriterijima materijalističkog svijeta, vrlo uspješni Amerikanci, poput Henryja Forda, industrijalca automobila, i Billa Gatesa, računalskog magnata, javno su iskazivali prezir prema historiografiji, sumnjajući u njen smisao. A opet, u toj istoj Americi, na sveučilišnim promocijama diplomanti oblače smiješne odore nalik sudačkim i šešire nalik kuharskim, primaju kitnjasto pisane zarolane listine, ponavljaju latinske fraze „gaudeamus“ i „valedictor“, premiještaju nakon ceremonije vrpce s lijeve na desnu stranu kape i slijede u koloni starčića koji bubnja o nekakav tambur. Sve su to pokušaji kreiranja tradicije, pokušaji umjetnog ubrzanja povijesti. Čak i Amerikanci shvatili su da je tradicija zajedničko ishodište populacije jedne struke, da to ishodište ulijeva snagu pripadnosti koja posljeduje sinergijom i, iz američke perspektive jedino značajnom, većom kvalitetom rada.

Živimo u kraju u kojemu tradiciju ne treba izmišljati. Spotičemo se o tragove vlastite kulture na svakom uglu. A opet, događa nam se da asfaltom zalijevamo rimske iskopine, da učitelji odlaze s klinike u mirovinu puni gorčine i razočaranja, gotovo istjerani od svojih nasljednika, učenika i uprava. Vrijeme kojemu svjedočimo po svim je kriterijima teško: većina nas odgajana je drugačije, pripremana za vrijednosti koje svakodnevno bivaju demantirane. Upravo pri takvim iskušenjima, tradicija se pokazuje spasonosnom: u nju se zaranja po uzor ponašanja i vraća na površinu s rješenjima.

Ima fakulteta na koje se ljudi upisuju i polažu ispite zahvaljujući novcu ili protekciji a ne znanju. Ima fakulteta na kojima studenti slabo posjećuju predavanja jer su ona dosadna, nemaštovita i slabo korisna.

⁹⁵¹ Ovaj je dio u gotovo istom obliku objavljen kao: Amir Muzur, „Zaklada braće Branchetta: ideja koja je nadrasla samu sebe“, *Acta medico-historica Adriatica* 3, br. 2 (2005): 151-156, a prethodno je prezentiran, u koautorstvu s Vedranom Frkovićem i pod naslovom „Zaklada braće Branchetta – sto godina u funkciji od karitativne ustanove do Medicinskog fakulteta“, na 9. znanstvenom skupu *Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici* (Rijeka, 7.-8. studenoga 2008.).

Ima fakulteta koji su puni nezainteresiranih nemotiviranih studenata guranih samo roditeljskim ambicijama i kompleksima. Ima fakulteta koji nude diplomu koja tako malo vrijedi. Ovaj fakultet ne smije biti takav. Jer, već u zgradu ovog fakulteta ugrađena je humanost i tolika očekivanja visokih etičkih standarda da nikome nikada nije i neće biti dozvoljeno iznevjeriti ih. Priča koja veže opeke ove zgrade čvršće od cementa je samo jedna u nizu priča o pravoj Rijeci i pravim Riječanima. Imala je Rijeka, dakako, svojih mecena i ubožnica i prije Branchetta, ali je budućnost htjela da njihova donacija opstane i razvije se u neplaniranom pravcu i dimenziji. Otac trojice braće - Giacomina, Antonija (1831.-1916.) i Costantina Branchette (1835.-1908.), Giacomo, stigao je još 1845. u Rijeku iz Gorice i obogatio se uvozeći cilindre i slamnate šešire iz Francuske, Engleske i Paname i prodajući ih diljem Austrije, Mađarske i Hrvatske. Nakon očeve smrti braća su nastavila i unaprijedila posao. Neoženjeni i bez potomaka, palo im je na pamet da ostave svoj imetak općini, ali su se na konkretan korak odlučili godinama kasnije. Kad je već bio umro brat Giacomo, a Antonio i Costantino, svećenik tršćanske biskupije, povukli se iz poslova, ponudili su Rijeci 29. kolovoza 1903. donaciju od 460 tisuća kruna pod uvjetom da se suma iskoristi za izgradnju nove ubožnice. Gradonačelnik Francesco Vio (1863.-1954.; gradonačelnik 1901.-1913.) je donaciju prihvatio i formalizirao ugovorom koji diktira davanje imena ubožnici po braći Branchetta i druge stavke. Listopada iste godine, Općina otkupljuje nešto više od 3600 m² terena od Riječkog radničkog udruženja, lociranog u predjelu Nad lazaret, kojim se zaokružuje susjedno općinsko zemljište izdvojeno za gradnju. Na natječaj za projekt građevine, objavljen u studenom 1903., stiglo je devet projekata, od kojih je kao najbolji odabran *Aria e luce* mladog riječkog arhitekta Carla Pergolija,⁹⁵² školovanog u Veneciji.⁹⁵³ Već 1904. gradnja je mogla početi, u izvedbi građevinskog poduzeća drugog riječkog arhitekta, Francesca Mattiassija. Na kostur od armiranog betona dodavan je kamen za prizemlje i prvi kat, a opeka za gornje katove. Kao i u naše vrijeme, našlo se sijaset vrljih i dobronamjernih građana koji su odmah znali da se radi o propalom poslu, da je otkupljeni teren prevelik i stjenovit pa

⁹⁵² Dio projekta pripisuje se i arhitektu Giuli(an)u Salvadoru, iz istog gradskog Tehničkog ureda (*Civico ufficio tecnico fiumano*) gdje je radio i Pergoli. De Canziani Jakšić, „Povijesni punktovi zdravstvene službe“, 4.

⁹⁵³ Vidi o arhitektu riječke ribarnice i klaonice u: Julija Lozzi Barković, „Carlo Pergoli i riječka komunalna arhitektura“, *Vjesnik Povijesnog arhiva Rijeka* 35-36 (1994): 221-235.

Spomen-ploča braći Branchetta (danas pred ulazom u glavnu zgradu Medicinskog fakulteta).
Foto: A. Škrobonja

Kućni broj iz Ulice braće Branchetta prije Drugog svjetskoga rata (AMSF – SSF)

stoga neprikladan i preskup. Na žalost zlobnika, zgrada je dobro napredovala, premda su troškovi premašili prvobitne procjene, pa su braća Branchetta zakladi dodala još 90 tisuća kruna. Kad se već gradnja ubožnice približavala kraju, pojavio se prijedlog Antonija Grossicha da se u zgradu, uz nadogradnju, preseli bolnica, a da se ubožnica izgradi na drugom mjestu, ali to braća Branchetta nisu dozvolili.⁹⁵⁴ Premda je krov postavljen već 1905., unutrašnje se uređenje zgrade odužilo, pa je ubožnica otvorena tek 1908. Kada je napokon primila štíćenike, ponudila im je odvojene odjele za 70 muškaraca, 70 žena, 30 dječaka i 30 djevojčica. U današnjoj Predavaonici 1 bila je kuhinja, u Predavaonici 2 kapela, a u zgradi su još bile locirane i sobe za administraciju, za bolesne i stan za ravnatelja. Do zgrade je vodila aleja kestenova, a oko nje bio je park s radionicama i gospodarskim objektima.⁹⁵⁵

Motivi dobročinitelja nisu uvijek nesebični: Adelina Delmestri, voloska grofica i suvremenica braće Branchetta, koja je Općini Opatija ostavila kuću i svu pokretnu i nepokretnu imovinu radi osnivanja ubožnice-staračkog doma, učinila je to pod uvjetom da se ti siromasi i

⁹⁵⁴ Cf. Matejčić, *Kako čitati grad*, 311.

⁹⁵⁵ Radmila Matejčić i Marijan Matejčić, „Povijest zgrade Zadužbine braće Branchetta (Današnji Medicinski fakultet),“ *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 10, br. 3-4 (1985): 16-23.

starcu u svojim dnevnim molitvama sjete svoje dobročiniteljice (*che nelle loro preghiere giornaliere si ricordino di lei quale loro benefattrice*). Naš suvremenik, pak, mađarski financijski mešetar György Soros, utrošio je već milijune dolara na obnovu materijalne i duhovne infrastrukture Istočnoeuropcjaca: učinio je to da bi realizirao teorijski koncept svog mentora, filozofa Karla Poppera, tvorca ideje „otvorenog društva“. Pa i ovi naši simpatični Branchette u ugovoru s Općinom tražili su isplatu godišnje kamate od 3,5% na donirani iznos, kao i brigu „na vijekove vjekova“ za njihov grob na Kozali. Međutim, čak i ako donatori i dobročinitelji imaju na krajičku svoje pameti zamisao o kupovanju mjesta u rajskom parteru, ili o besmrtnosti imena ugraviranog na mramornoj ploči, čak i ako je njihov čin drugačijega motiva od deklariranog, njihov cilj time ne gubi ništa od plemenitosti a naša zahvalnost ništa od svoje trajnosti.

Odrastao sam okružen toplinom i teško mi je uživjeti se u drugačije djetinjstvo. Pa ipak, mogu zamisliti što je značilo ponuditi krov nad glavom i stalni obrok beskućnicima i prosjacima, a neželjenoj djeci, odloženoj na općinskom pragu, i izučavanje zanata kojim će, sudbini za inat, pokušati dokazati svoju vrijednost. U tom pružanju „zraka i svjetla“, slabašnom nadomiještanju brige čovjeka za nepoznatog bližnjeg, brige na koju su klijenti ubožnice bili zaboravili ili je nisu nikada ni bili upoznali, leži nepobitna nemjerljiva neokrnjiva veličina braće Branchetta.⁹⁵⁶

Tajkuni našeg vremena su mladi i imaju potomke, a neki su, jadni, i po zatvorima. Stoga se ne treba čuditi da ne znamo za slučajeve filantropije koja bi se mogla usporediti sa slučajevima Cambierija, Branchetta ili Delmestrijeve. Možda ćemo i mi jednoga dana doživjeti da netko od naših bogataša razveže kesu i izgradi ili opremi, primjerice, jedan odjel KBC-a ili zavod Fakulteta. Očigledno, uzor koji nam je vlastita tradicija ponudila teško je dosegnuti. Premda neki misle da su male plaće znanstvenih radnika jedini trag tradicije ubožnice, vjerujem da će se većina složiti da se naše baštine svakako ne trebamo stidjeti: dapače, složiti ćemo se da bi svatko trebao uznastojati da se ona nikad ne postidi nas.

⁹⁵⁶ Ulica u kojoj je locirano sjedište Medicinskog fakulteta u Rijeci zvala se *Fratelli Branchetta* do poslije 1945., potom *Olge Ban*, da bi joj ime *Braće Branchetta* bilo vraćeno 1994. Mramorna ploča koja bilježi uspomenu na Branchette stajala je izvorno u predvorju zgrade, potom je uklonjena i potkraj XX. stoljeća postavljena pred sam glavni ulaz, između stepeništa.

*Uloga Andrije Štampara pri osnivanju Medicinskog fakulteta u Rijeci*⁹⁵⁷

Postoje veliki ljudi koji, kada se napokon odluče preseliti na bolji svijet, odnose sa sobom i veći dio svoga djela – znanja, ideja, projekata. Oni ne ostavljaju ni nasljednike ni učenike ni škole jer, ili nitko nije dovoljno dobar da ih slijedi, ili oni nisu dovoljno dobri da se radi bilo koga osvrnu i pruže mu ruku. Za takvima ostaju sjećanja, poneka knjiga koja će postati „klasikom“, poneka ulica koja će ponijeti njihovo ime i to je, manje-više, sve. Ali ima, na svu sreću, i onih drugačijih velikih ljudi koji ne trpe da njihove ideje jalovo krase police i ne mire se s granicama vlastitog života: oni oru kuda prolaze, rukama se bore s pljevom i siju sjeme koje potom čitava života zalijevaju, tetoše i prate njegov rast poput rasta vlastite djece. Oni umiru neprimjetno, jer su poput podivljale svijetle već zapalili nebrojeno drugih ognjeva, i za njima ostaju polja podatna za uvijek nove i nove žetve.

Takav, vrtlarski pasionirani fanatik bio je i Andrija Štampar. Misionarski strastven putovao je jednako svijetom i selima vlastite zemlje, i kuda je on zamahnuo rukom, nicali su učenici, jednako gorljivi kao i on, inficirani istim žarom propovijedanja javnozdravstvenih, preventivnih i socijalnomedicinskih načela (o uporabi specifične prosvjetiteljske retorike i patosa u akcijama Štampara pisala je Stella Fatović-Ferenčić⁹⁵⁸). Kamo je on upro prstom, baš kao u Miljkovićevoj pjesmi, nastajalo je „neizmišljeno nešto“, otjelovljeno u institucijama i zgradama kao rasadnicima tih istih ideja. Osoba Andrije Štampara, kao i osoba svakog pionira i utemeljitelja, morala je raspolagati pridobivačkim, persuazivnim, osvajačkim, „osnivačkim“ karakteristikama koje se mogu iščitati i iz titula „Herkules XX. stoljeća“ koju mu je pridjenio Louis Adamič, „jedne od najkarizmatičnijih i najobljubljenijih figura javnog zdravstva XX. stoljeća“, kako ga zovu Brown i Fee,⁹⁵⁹ „čovjek akcije, majstor prepoznavanja

⁹⁵⁷ Pod ovim imenom i u sličnom obliku, sadržaj redaka koji slijede prezentiran je na Petim danima Andrije Štampara (Slavonski Brod, 30.-31. ožujka 2012.), a potom objavljen u *Analima Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku*. (sv. 28, god. 2012., str. 53-62).

⁹⁵⁸ Stella Fatović-Ferenčić, „‘Society as an organism:’ metaphor as departure point of Andrija Štampar’s health ideology“, *Croatian Medical Journal* 49, br. 6 (2008): 709-719.

⁹⁵⁹ Theodore M. Brown i Elizabeth Fee, „Andrija Štampar – charismatic leader of social medicine and international health“, *American Journal of Public Health* 96, br. 8 (2006): 1383 (1382-1385).

prioriteta“, po Cvjetanoviću,⁹⁶⁰ „jedna od divovskih figura međunarodnog pokreta javnog zdravstva“, kako za Štampara kaže Seipp,⁹⁶¹ „balkanski medvjed“ i „križar“,⁹⁶² ili iz zapažanja W. H. Perkinsa, profesora s njuorlinskog Sveučilišta Tulane 1938., koji za Štampara kaže da „nije štedio ni riječi ni osjećaja, a to je radio na takav način da ti se sve više sviđao“. ⁹⁶³ Osnivanje, propagiranje i educiranje ne mora uopće biti povezano s originalnošću, kako dobro primjećuje Mirko Dražen Grmek,⁹⁶⁴ već prvenstveno s učinkovitošću i provjerenošću u praksi i za praksu. Propagandni zanos, pak, Štamparev vidi se i iz procjene da je održao oko 7.000 predavanja za preko milijun slušalaca.⁹⁶⁵ U svojoj ničim pokolebljivoj vjeri u pučko pravo na zdravlje, Štampar je već 1912., šest mjeseci nakon stjecanja diplome, među osnivačima Društva za čuvanje narodnog zdravlja pri Zboru liječnika, ratne 1914. jedan je od ustrojitelja bolnice Crvenog križa u Novoj Gradiški, a u razdoblju načelnikovanja Odjelom za rasnu, javnu i socijalnu higijenu beogradskog Ministarstva narodnog zdravlja, 1919.-1931., priprema nove zakone, osniva ustanove (domove narodnog zdravlja, zdravstvene stanice, dispanzere, poliklinike, institute, higijenske zavode, ambulante i odjele, narodna kupališta i lječilišta itd. – samo od 1920. do 1925. njih 250 u tadašnjoj Kraljevini SHS, da bi ih do 1931. bilo već preko šest stotina), skicira obrasce edukacije i gradi infrastrukturu cjelokupnog državnog zdravstvenog sustava.⁹⁶⁶ Krunom je tog perioda, dakako, bilo utemeljenje Epidemiološkog zavoda 1923., odnosno lociranje Škole narodnog

⁹⁶⁰ Branko Cvjetanovic, "Homage to Andrija Stampar", *World Health Forum* 11 (1990): 376-380.

⁹⁶¹ Conrad Seipp, "Andrija Stampar and the concept of positive health", *Family Medicine* 19, br. 4 (1987): 291 (291-295).

⁹⁶² Henry van Zile Hyde, "A tribute to Andrija Štampar, M.D., 1888-1958", *American Journal of Public Health* 48, br. 12 (1958): 1578-1582.

⁹⁶³ Cf. Željko Dugac, "Svijet kao domovina: Andrija Štampar i njegova međunarodna aktivnost tridesetih godina XX. stoljeća", u *Andrija Štampar: Dnevnik s putovanja 1931.-1938.*, ur. Željko Dugac i Marko Pećina (Zagreb: HAZU/Škola narodnog zdravlja "Andrija Štampar"/Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu/Srednja Europa, 2008), XV-XVI (XV-LVIII).

⁹⁶⁴ Mirko Dražen Grmek, "Životni put Andrije Štampara, borca za unapređenje narodnog zdravlja", u *U borbi za narodno zdravlje: izabrani članci Andrije Štampara*, ur. Mirko Dražen Grmek (Zagreb: Škola narodnog zdravlja "Andrija Štampar", 1966), 13 (13-49).

⁹⁶⁵ Zvonko Kusić, "Život i djelo Andrije Štampara", *Predavanja održana u HAZU* 83 (2009): 14 (9-21).

⁹⁶⁶ Dugac, "Svijet kao domovina", XXI-XXV.

zdravlja⁹⁶⁷ i Higijenskog zavoda 1927. na zagrebački Zeleni brijeg.⁹⁶⁸ Nakon ere putovanja svijetom za Rockefellerovu fondaciju i Ligu naroda 1931.-1939. (tijekom kojih u Kini osniva pokrajinske domove zdravlja i škole), kratkotrajne rehabilitacije u Banovini Hrvatskoj 1939.-1941. i internacije u Grazu 1941.-1945., Štampar se laća svog životnog djela – i opet osnivanja, ovog puta Svjetske zdravstvene organizacije.⁹⁶⁹ U vrijeme dok je bio na čelu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, pak, 1947.-1958., osniva institute za higijenu rada odnosno povijest prirodnih znanosti i radi na novom zakonu o Akademiji.⁹⁷⁰

U tom svjetlu, koje razotkriva Štampara kao primarno *homo fundatora*, treba promatrati i njegova pregnuća oko osnivanja riječkog Medicinskog fakulteta kao prvoga u Hrvatskoj nakon zagrebačkog. Razlozi osnivanja bili su brojni: postojeći fakulteti u Zagrebu i Beogradu bili su preopterećeni studentima, a Rijeka je, pripadajući novooslobođenim krajevima, imala, kao i ranije, poseban, simbolički značaj. Medicina u Rijeci imala je bogatu tradiciju a bolničke ustanove kvalitetne kadrove.⁹⁷¹ U vrijeme ove inicijative Andrija Štampar je (po drugi puta, nakon 1940./'41.) dekanom Medicinskog fakulteta u Zagrebu (1952.-1957.). Prema seriji članaka koju je objavio kemičar Eugen Cerkovnikov, drugi dekan riječkog Fakulteta (1958./'59.), može se dobro rekonstruirati početke Fakulteta, premda ne do kraja i okolnosti njegova osnutka. Naime, kod nekih se riječkih autora često ističe figura opstetričara Viktora Finderlea, koji je o potrebi osnivanja Fakulteta pisao u javnim glasilima⁹⁷² 1951.-1954.⁹⁷³ Nije isključeno da

⁹⁶⁷ O povijesti Škole, vidi: Ana Borovečki, Biserka Belicza i Stjepan Orešković, "75th anniversary of Andrija Štampar School of Public Health – what can we learn from our past for the future?", *Croatian Medical Journal* 43, br. 4 (2002): 371-373.

⁹⁶⁸ Cf. Borislav Aleraj, "Povijest Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo", <http://www.hzjz.hr/povijest.htm>

⁹⁶⁹ Vidi o tome detaljnije u: Željko Dugac, Stella Fatović-Ferenčić, Luka Kovačić i Tomislav Kovačević, "Care for health cannot be limited to one country or one town only, it must extend to entire world: the role of Andrija Štampar in the building of the World Health Organization", *Croatian Medical Journal* 49, br 6 (2008): 697-708.

⁹⁷⁰ Cf. Milan Moguš, "Djelovanje Andrije Štampara u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti", *Predavanja održana u HAZU* 83 (2009): 6 (5-7).

⁹⁷¹ Cf. Muzur i Škrobonja, "Korijeni riječke medicinske misli", 18-20.

⁹⁷² Cf. Finderle i Finderle, "Od predaka do nasljednika", 19.

⁹⁷³ Viktor Finderle, "Dopis čitaoca: Medicinski fakultet u Rijeci?", *Riječki list*, 27. ožujka 1954., 3.

je upravo Andrija Štampar utjecao na „utemeljiteljski poriv“ Finderlea, koji je slušao Štampareva predavanja iz „Socijalnih bolesti“ 1923./24., kao i „Vježbe iz socijalne medicine“ i „O socijalnoj medicini“ 1924./25. i 1925./26. na studiju medicine u Zagrebu.⁹⁷⁴ Da je taj štamparovski poriv postojao u Finderlea kao konstantna crta ličnosti, svjedoči i činjenica da je, premda slijedom političke nepodobnosti nije mogao sam sudjelovati u realizaciji osnivanja Medicinskog fakulteta, Finderle ipak u Rijeci osnovao primaljsku školu (1945./46.), Udruženje dobrovoljnih davalaca krvi i Savjetovalište za trudnice.⁹⁷⁵ Je li Finderle došao na ideju osnivanja fakulteta prije Štampara teško je reći. Negdje se tvrdi da je o toj ideji razmjenjivao mišljenja s kolegama Kajetanom Dabovićem i Kajetanom Blečićem još prije kraja Drugog svjetskoga rata, a neposredno nakon rata i s Većeslavom Holjevcem, tadašnjim jugoslavenskim ministrom za novooslobođene krajeve i Andrijom Štamparom (ideja je bila stvoriti protutežu Trstu). Izgleda da je Finderle prvi puta službeno iznio ideju osnivanja Fakulteta još 1947., na sastanku Stručnog savjeta Ministarstva zdravstva u Zagrebu.⁹⁷⁶ U svakom slučaju, za vjerovati je da je, i prije službene inicijative, „u Rijeci već nikla ideja o osnivanju Medicinskog fakulteta“.⁹⁷⁷

Prema Cerkovnikovu, pak, „početkom predradnji za osnivanje Medicinskog fakulteta“ može se smatrati pismo GNO Rijeka i Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku od 17. rujna 1954. upućeno Savjetu Medicinskog fakulteta u Zagrebu, u kojemu se govori o sastanku Štampara s riječkim čelnicima i usvajanju prijedloga o osnivanju riječke filijale. Inicijativa se, po ovom autoru i po njegovom

⁹⁷⁴ Cf. Manon Giron, „Dr. Viktor Finderle – putovi školovanja“, u *Dr. Viktor Finderle (1902.-1964.): liječnik, znanstvenik, inovator, humanist i domoljub*, ur. Ante Škrobonja (Rijeka: Hrvatsko znanstveno društvo za povijest zdravstvene kulture/Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2009), 31-32 (21-34). V. Finderle je u Zagrebu studirao 1921.-1927.

⁹⁷⁵ Vladimir Uremović i Ivan Vukelić, „Viktor Finderle – stručnjak i javni djelatnik“ u *Dr. Viktor Finderle (1902.-1964.): liječnik, znanstvenik, inovator, humanist i domoljub*, ur. Ante Škrobonja (Rijeka: Hrvatsko znanstveno društvo za povijest zdravstvene kulture/Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2009), 39 (35-44). Finderle je neko vrijeme bio i pročelnikom riječkog gradskog Odjela za narodno zdravlje.

⁹⁷⁶ Ibid., 40; vidi i: Zgrablić, *Korijeni*, 438; Gobić, *Riječko rodilište*, 39.

⁹⁷⁷ Eugen Cerkovnikov, „Deset godina (1955-1965) postojanja Medicinskog fakulteta u Rijeci“, *Liječnički vjesnik* 88 (1966): 417 (417-422).

izvoru Tomislavu Pinteru, ima pripisati Andriji Štamparu.⁹⁷⁸ U Štamparevu odgovoru na ovo, očito dogovoreno, pismo, zahvaljuje se da je Rijeka prihvatila prijedlog Medicinskog fakulteta u Zagrebu, kao i da je ideju podupro Vladimir Bakarić.⁹⁷⁹ Isto tako, u jednom pismu riječkom političkom prvaku Edi Jardasu, Štampar i sam kaže da je „pokrenuo pitanje osnivanja naše filijale u Rijeci“.⁹⁸⁰ Prema sjećanju Steve Juliusa, njegovom je ocu, psihijatru Dezideru Juliusu (1895.-1953.), Štampar ponudio mjesto svog pomoćnika koji bi se bavio ustrojem i razvojem novog riječkog fakulteta i, vjerojatno, preuzeo ulogu njegova prvog dekana. Dezider Julius je, navodno, ponudu odbio uslijed političkih previranja unutar kuće koju je vodio u Vrapču.⁹⁸¹ Prema Cerkovnikovu, rukovođenje operacijom osnivanja riječke podružnice predano je (možda nakon odbijanja Juliusa) prodekanu Franji Kogoj koji predvodi odgovarajuće povjerenstvo, ali šest mjeseci kasnije, u travnju 1955., Štampar u Rijeku šalje i Antu Šercera da izvidi stvari na terenu, prvenstveno da provjeri napredak suradnje s bolničkim ustanovama, raspoloživost riječkih kadrova i lokaciju održavanja pretkliničke nastave.⁹⁸² Uspjeh pregovora i povoljna izvješća raznih povjerenstava rezultirali su, kao što je poznato, donošenjem Zakona o osnivanju Medicinskog fakulteta u Rijeci u

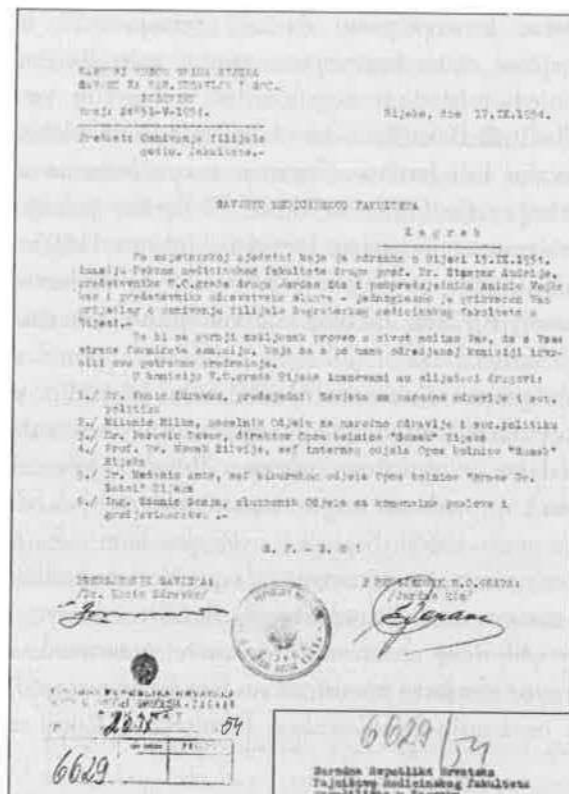
⁹⁷⁸ Eugen Cerkovnikov, „Prilog proučavanju osnivanja Medicinskog fakulteta u Rijeci“, *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 1, br. 1 (1966): 7 (7-37); Eugen Cerkovnikov, „Osvrt na osnivanje Medicinskog fakulteta u Rijeci“, *Medicina* 2, br. 3 (1965): 213 (213-217).

⁹⁷⁹ Cerkovnikov, „Prilog proučavanju osnivanja...“, 8.

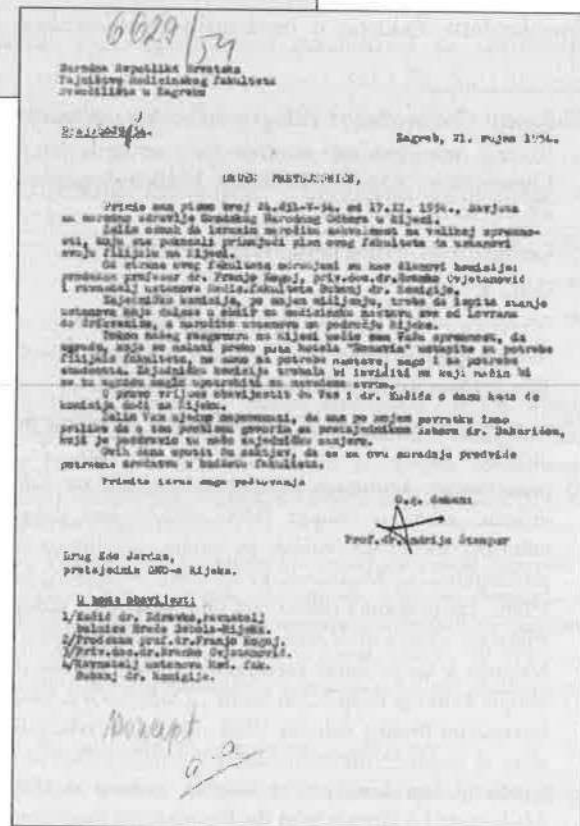
⁹⁸⁰ Ibid., 9.

⁹⁸¹ „Previranja“ će, kao što je poznato, završiti tragično po Juliusa. Stevo Julius, *Neither Red Nor Dead: Coming of Age in Former Yugoslavia During and After World War II* (Ann Arbor, MI: Medvista, 2003), 309.

⁹⁸² U svojoj „Promemoriji“, Šercer detaljno izvješćuje Štampara o stanju u Rijeci i predlaže imena pročelnika budućih katedri. Zanimljivo je da Šercer za preuzimanje Anatomije prvenstveno računa na Zdenka Križana koji se u to vrijeme nalazi u Skopju (1947.-1957.; kao dekan tamošnjeg Medicinskog fakulteta 1953./4.). Križan je, naime, zajedno sa Šercerom, bio među prvim predavačima na Medicinskom fakultetu u Sarajevu koji su vlasti NDH osnovale 1944., što je obojici nakon rata bilo jednim od razloga pada u nemilost. Cf. Ivo Padovan, *Život i djela Ante Šercera* (Zagreb: Nakladni zavod Globus, 1997), 160. Moguće je da je Šercer predlaganjem Križana htio pomoći kolegi da se vrati iz Skopja kamo je dospio „po kazni“. Dodamo li k ovoj i priče o dolasku u Rijeku forenzičara Branka Volarića 1966., nakon boravka u Rimu i Osijeku, a sve poslije afere sa Štepinčevim srcem, kao i o prijelazu Eugena Cerkovnikova iz Zagreba u Rijeku nakon incidenta u vojnom zatvoru u Gajevoj, ispada da su riječki Medicinski fakultet dobrim dijelom podizali ljudi intrigantnih osobnih povijesti...

Inicijativa za osnivanje
Medicinskog fakulteta u
Rijeci (Arhiv MF Ri)

Pismo Andrije Štampara
(Arhiv MF Ri)

Saboru NRH 12. srpnja 1955. Fakultet nije podružnica zagrebačkog Medicinskog fakulteta ali pripada Sveučilištu u Zagrebu.⁹⁸³ Štampar, koji povremeno i sam prisustvuje sjednicama povjerenstava za osnivanje, naglašava na sjednici Vijeća Medicinskog fakulteta u Zagrebu 13. srpnja 1955. da je „fakultet u Zagrebu prvi dao tu ideju“.⁹⁸⁴ Štampar objašnjava da je Sabor odlučio osnovati u Rijeci fakultet umjesto tek zagrebačke podružnice i uporno i višekratno naglašava značaj kvalitete kadra i propisnost procedura izbora u zvanja.⁹⁸⁵ Andrija Štampar nije, doduše, nazočio prvom, svečanom predavanju koje je Silvije Novak održao na temu „Današnji značaj interne medicine“ u gradskoj vijećnici (bio je prisutan Kogoj i rektor zagrebačkog Sveučilišta Iveković), ali je i dalje nadzirao razvoj riječkog fakulteta, što se vidi i iz njegova pisma iz travnja 1957., u kojemu kaže da je „sam otišao u Rijeku da se na licu mjesta uvjeri kako stoji pitanje“ postavljanja nastavnika.⁹⁸⁶ Nedugo potom, 20. lipnja 1957., Izvršno vijeće Sabora NRH donosi Odluku o osamostaljenju Medicinskog fakulteta u Rijeci.⁹⁸⁷ Kako je istodobno bio i predsjednikom JAZU, Štampar uspijeva ustupiti riječkom Fakultetu dva stana u vlasništvu Akademije (odluka će nakon smrti Štampara biti osporenom i Akademija će tražiti stanove natrag),⁹⁸⁸ a anatomu Križanu nudi da se s obitelji nastani u Akademijinom odmaralištu na Kostabeli. Štampar se u Rijeci pojavio još jednom, na otvaranju obnovljene zgrade u kojoj će se, na adresi Braće Branchetta (tada: Olge Ban) 20, održavati pretklinička nastava⁹⁸⁹ i održao govor u kojemu je pozvao studente da se ne okreću uskim specijalizacijama već općoj

⁹⁸³ Vidi o tome: Eugen Cerkovnikov, „Osvrt na osnivanje Medicinskog fakulteta u Rijeci – II saopćenje“, *Medicina* 2, br. 4 (1965): 383-384.

⁹⁸⁴ Cerkovnikov, „Prilog proučavanju osnivanja...“, 11.

⁹⁸⁵ Izgleda da je riječka strana u pregovorima oko osnivanja Fakulteta, naime, predlagala da primariji i predstojnici odjela automatizmom postanu i nastavnicima, što je bilo u suprotnosti s Općim zakonom o univerzitetima. Vidi o tome: Arhiv Medicinskog fakulteta u Rijeci. Povijest Medicinskog fakulteta Rijeka do 1965. Pismo A. Štampara E. Jardasu od 3. siječnja 1955.

⁹⁸⁶ Cerkovnikov, „Prilog proučavanju osnivanja...“, 16.

⁹⁸⁷ Cf. *Sveučilišni vjesnik – Aktuelne vijesti*, 3, suppl. A, br. 46 (1957): 286-287.

⁹⁸⁸ Cerkovnikov, „Prilog proučavanju osnivanja...“, 18.

⁹⁸⁹ „Savjetodavna komisija“ je u studenome 1955. dala negativno izvješće o stanju zgrade (T. Pinter: „... mrak u tim prostorijama, mali prozori i mnoštvo neosvijetljenih kutova, razmjerno vrlo uski hodnici. Sve je to disalo nekom mračnom austrougarskom pobožnošću...“). Cf. Juraj Sepčić, „Pola stoljeća Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci“, *Acta medico-historica Adriatica* 3, br. 2 (2005): 163 (157-176).

praksi.⁹⁹⁰ U tom času nitko nije mogao slutjeti da će već sedam mjeseci kasnije riječko Fakultetsko vijeće održati komemoraciju povodom njegove smrti.

Nije isključeno da Cerkovnikov i namjerno ignorira ulogu Viktora Finderlea u osnivanju riječkog Fakulteta (uopće ga ne spominjući). Od sredine 1950-ih, kao što je poznato, Finderle je u nemilosti vlasti, unatoč činjenici da mu ugled u svijetu raste. Iz promemorije koju je Ante Šercer podnio Štamparu travnja 1955. o stanju u Rijeci, savjetuje se da „pitanje Finderlea riješi riječki fakultet sam, kad mu se preda samostalnost“,⁹⁹¹ a iz zapisnika sjednice Vijeća Medicinskog fakulteta u Zagrebu od 22. listopada 1955. vidi se da je za nastavnika ginekologije u Rijeci izabran samo Perović, ali ne i Finderle, koji je također bio podnio molbu, pod obrazloženjem da je „jedan nastavnik zasad u Rijeci dovoljan“. Upit začuđenog Štampara „što je sa prijedlogom dr. Finderle-a“ ostaje bez adekvatnog odgovora.⁹⁹² Iz ovoga slijedi da se kadrovska politika u Rijeci mogla definirati čak i bez znanja i utjecaja Andrije Štampara. Finderle će, kao što je poznato, 1961. biti habilitiran za docenta u Sarajevu.

Osim Finderlea, učenik i izravni sljedbenik Andrije Štampara u Rijeci bio je i već spomenuti **Kajetan Blečić** (1917.-2005.),⁹⁹³ dugogodišnji direktor Doma narodnog zdravlja i ravnatelj Zavoda za zaštitu zdravlja u Rijeci. Blečić je, premda odbivši Štamparov poziv da postane edukatorom pri Svetskoj zdravstvenoj organizaciji, ostao u prisnim odnosima sa svojim omiljenim profesorom i uzorom i nakon završetka studija, pa je Štampar sa ženom više puta bio gostom u kući Blečićevih na Kantridi.⁹⁹⁴ Kajetan Blečić je bio i članom povjerenstva koje je imalo zadaću provesti u djelo Štamparov plan osnivanja riječkog

⁹⁹⁰ Cerkovnikov, "Prilog proučavanju osnivanja...", 21.

⁹⁹¹ Arhiv Medicinskog fakulteta u Rijeci. Povijest Medicinskog fakulteta Rijeka do 1965. "Pro memoria", 5; isto u: Padovan, *Život i djela Ante Šercera*,

⁹⁹² Arhiv Medicinskog fakulteta u Rijeci. Povijest Medicinskog fakulteta Rijeka do 1965. Zapisnik I. izvanredne sjednice Vijeća Medicinskog fakulteta Sveučilišta od 22. X. 1955., 4-5.

⁹⁹³ Roden u Rijeci, diplomirao je u Zagrebu 1941., kada počinje raditi na Internom odjelu sušačke Bolnice. Nakon jednako kratkotrajnog angažmana 1942./3. u riječkoj Bolnici, 1945.-1946. radi u Armijskoj bolnici u Postojni, a potom, 1946.-1952., u Zdravstvenoj stanici u Kastvu. U Rijeci je redovitim profesorom postao 1978. Vidi više o Blečićevu životu i vremenu u: Ostojić, *Nemirni sin nemirne zemlje*.

⁹⁹⁴ Ostojić, *Nemirni sin nemirne zemlje*, 108.

fakulteta, temeljen na izvješću Ante Šercera (osim Blečića, u povjerenstvu su bili i Stjepan Baneković, načelnik Uprave za narodno zdravlje i socijalnu politiku NRH, Stanko Sabo, Vlatka Babić, Tode Ćuruvija, Eduard Kokić i Mijo Ruso).⁹⁹⁵ I Blečićevi učenici sjećaju se prvenstveno Blečićeva „entuzijazma, energije i volonterskog rada“, utemeljenja *Narodnog zdravstvenog lista* i središnje knjižnice medicinskog fakulteta, dispanzera i laktarija, gradnje nove zgrade Zavoda za zaštitu zdravlja⁹⁹⁶ – dakle, rekli bismo, štamparovskih osobina koje je dijelio s drugim upečatljivim riječkim štamparovcem, **Antom Švalbom** (1903.-1989.),⁹⁹⁷ epidemiologom koji je vlastitim automobilom obilazio sela prikazujući zdravstveno-edukativne filmove, poticao građenje poljskih nužnika, osnivao stručne časopise i držao pred lokalnim vlastima vatrene duhovite govore koji se još pamte.⁹⁹⁸ (Iz Drugog svjetskoga rata izašao je kao epidemiolog IV. armije i osobni liječnik Vladimira Nazora, a nakon rata je neko vrijeme radio i u Opatiji.)⁹⁹⁹

Ako je Viktor Finderle i bio autorom ideje Medicinskog fakulteta u Rijeci, Andrija Štampar je svakako bio njenim glavnim realizatorom. Štoviše, osim ustanove, Štampar je u riječkoj regiji posijao i ljude koji su svojim riječima i djelom množili tada još avangardne vrijednosti nasljeđa velikog učitelja kojega se današnja zdravstvena politika tako olako odriče.

*Medicinski fakultet*¹⁰⁰⁰

Riječki Medicinski fakultet osnovan je kao šesti medicinski fakultet u tadašnjoj Jugoslaviji (stariji su bili samo oni u republičkim centrima

⁹⁹⁵ Ibid. 243-244.

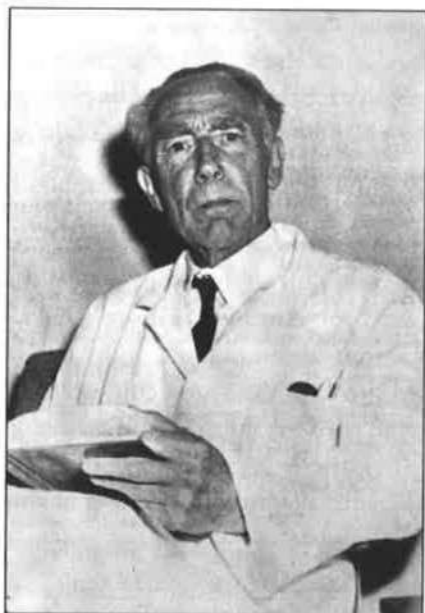
⁹⁹⁶ Suzana Janković, "Povodom smrti prof. dr. sc. Kajetan Blečića", *Hrvatski časopis za javno zdravstvo* 2, br. 6 (2006).

⁹⁹⁷ Ante Švalba bio je sin liječnika **Antona Schwalbe st.** (1874.-1952.) i Ade r. Emili (1878.-1954.), pa su Ante Švalba ml. i Hinko Emili – obojica epidemiolozi – bili bratići. Sin brata Ante Švalbe ml., gimnazijskog profesora i partizanskog heroja Vladimira Švalbe-Vida, Rastko, povjesničar je umjetnosti, a kćer drugog Antinog brata, Davora, **Dunja**, anesteziologinja je. Živković, „Švalbe“, 23-27.

⁹⁹⁸ Vjekoslav Bakašun, "Prim. dr. Ante Švalba (1903.-1989.), promicatelj socijalne medicine i javnog zdravstva", *Acta medico-historica Adriatica* 7, br. 1 (2009): 91-100.

⁹⁹⁹ Živio je u kući na Pećinama koju je izgradio zajedno sa svojim ocem-imenjakom prije Drugog svjetskoga rata.

¹⁰⁰⁰ Za kratak pregled, vidi: Ante Škrobonja, Dragica Bobinac, Jadranka Varljen, Ante Simonić i Vlasta Linić-Vlahović, "Rijeka Medical School: Development of higher education and medicine in Rijeka", *Croatian Medical Journal* 33, br. 2-3 (1992): 126-133.

Silvije Novak

– Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu i Skopju).¹⁰⁰¹ Prvim dekanom postao je **Silvije Novak** (Zagreb, 1900. – Rijeka, 1988.), sin književnika Vjenceslava Novaka,¹⁰⁰² zagrebački student, autor udžbenika hematologije i *Kliničke diferencijalne dijagnostike unutarnjih bolesti*,¹⁰⁰³ učenik i nasljednik Huga Botterija. Na samom početku Fakultet upisuje i „Specijalno odjeljenje škole za medicinske sestre“ (od 1956. Viša škola, ukinuta 1960.; godine 1978. se studij obnavlja, ponovo pod okriljem Fakulteta, kao trogodišnji „stručni studij za više medicinske sestre/tehničare“ koji

će 2013. prerasti, već prema uzusima Bolonjske deklaracije, u petogodišnji prediplomski i diplomski studij), a vremenom se razvijaju i smjerovi „viši fizikalni terapeut“ (1986.), „medicinsko-laboratorijski inženjer“ (1987.), „viši radiološki tehničar“ (kasnije „medicinski radiolog“ odnosno „radiološki tehnolog“),¹⁰⁰⁴ „sanitarni inženjer“ (od

¹⁰⁰¹ Cf. Daniel Rukavina, „Tri desetljeća Medicinskog fakulteta“, *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 10, br. 3-4 (1985): 7 (7-10).

¹⁰⁰² Kćer Silvija Novaka, Vesna Švarcer, postat će profesoricom fizike pri Medicinskom fakultetu u Rijeci. Unuci Silvija Novaka (djeca Novice, brata V. Švarcer), su, pak, **Srdan** (r. 1966., profesor interne medicine u Rijeci) i Silvije (arhitekt). Među nećacima Silvija Novaka je i Ruder, profesor urologije u Zagrebu. Živković, „Utemeljitelj Medicinskog fakulteta“, 53-59. Kćer pokćerke Silvija Novaka, Iva Križanec-Ropac, dipl. iur., također je djetelnicom Medicinskog fakulteta.

¹⁰⁰³ Cf. B. K., „Prof. dr. Silvije Novak (28. prosinca 1900.-25. siječnja 1988.)“, *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 13, br. 1-4 (1988): 43-44; Milan Zgrablić, „Prof. dr. Silvije Novak – legenda interne medicine u Rijeci“, *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 25, br. 1-2 (2000): 1-5.

¹⁰⁰⁴ Stručni studiji bili su 1998.-2000. usmjereni k Zdravstvenome odjelu Veleučilišta u Rijeci, da bi se potom opet vratili pod okrilje Fakulteta. Cf. Darko Manestar, „Osvrt na kliničku dodiplomsku nastavu“, u *Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci 1955.-2005.*, ur. Ante Škrobonja (Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2005.), 37 (36-37).

1990., kao sveučilišni studij, danas u trajanju od 3+2 godine), „organizacija, planiranje i upravljanje u zdravstvu“ (od 2005., također kao sveučilišni studij),¹⁰⁰⁵ a od 1961. upisuju se i postdiplomandi¹⁰⁰⁶ (kasnije doktorandi¹⁰⁰⁷).

Tijekom prvih dviju godina (1955.-'57.), studenti su uglavnom dolazili sa zagrebačkog Medicinskog fakulteta (prve godine uopće nije bilo studenata s prebivalištem u Rijeci¹⁰⁰⁸) i u Rijeci slušali i polagali kliničke predmete, čiji su prvi nastavnici bili S. Novak i Z. Kučić (Interna medicina), J. Komljenović (Klinička kirurgija), A. Medanić (Opća kirurgija), D. Perović (Ginekologija), Z. Sušić (Neuropsihijatrija), F. Jelašić (Neurologija), T. Dujmušić i J. Bakotić (Otorinolaringologija), A. Filipovich (Oftalmologija) te B. Cvjetanović (Higijena i socijalna medicina). Upis na prvu godinu studija počeo je 1957., od kada se računa početak pretkliničkog dijela nastave. „Pretklinička zgrada“ (bivša Fondacija braće Branchetta) je otvorena predavanjem anatoma Zdenka Križana 4. studenoga 1957., pod naslovom „O simetriji i asimetrijama čovječjeg tijela“. Na petogodišnji je studij (od 1990. šestogodišnji) te godine upisano 110 studenata: nije bilo prijamnog ispita već se rang-lista temeljila na uspjehu u srednjoj školi.¹⁰⁰⁹

Današnji Zavod za kemiju i biokemiju utemeljio je i prvih sedamnaest godina vodio **Eugen Cerkovnikov** (1904.-1985.), rodnom Rus iz obitelji koja je 1920. emigrirala pred Sovjetima u Jugoslaviju.

¹⁰⁰⁵ Popularni „OPUZ“, dobro zamišljen kao škola visoke zdravstvene administracije, zbog nepripremljenosti i neelastičnosti je zakonskog okvira stvorio probleme za zapošljavanje novog kadra, pa je 2008. „privremeno“ ugašen.

¹⁰⁰⁶ U početku je to bio „magistarski studij općeg smjera“, 1964. je počela nastava za specijalizante opće (danas: obiteljske) medicine, 1971. nastava „Kliničke patofiziologije“, 1977. socijalne medicine, 1981. pulmologije itd.. Cf. Mladen Križ i Ante Simonić, „U povodu 30. obljetnice poslijediplomskih studija na Medicinskom fakultetu u Rijeci“, *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 16, br. 3-4 (1991): 97-98. Danas su pri Fakultetu ponudeni doktorski studiji „Biomedicine“ (od 2005.) i „Zdravstvenog i ekološkog inženjerstva“, te poslijediplomski specijalistički studiji „Menadžmenta u zdravstvu“ (od 2004.), „Obiteljske medicine“, „Interne medicine“ i „Biomedicine razvojne dobi“.

¹⁰⁰⁷ Prvi magistarski rad pri Fakultetu obranila je Vera Gall-Palla 1964. Cf. Anđelka Radojčić Badovinac, „Razvoj poslijediplomskih studija od 1961. do 2005.“, u *Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci 1955.-2005.*, ur. Ante Škrobonja (Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2005.), 38 (38-39).

¹⁰⁰⁸ Sepčić, „Pola stoljeća Medicinskog fakulteta“, 167.

¹⁰⁰⁹ Cf. Biserka Radošević-Stašić, „Osvrt na pretkliničku dodiplomsku nastavu“, u *Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci 1955.-2005.*, ur. Ante Škrobonja (Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2005.), 30 (29-35).

Diplomant Kemijskog odjela zagrebačkog Tehničkog fakulteta (1929.)¹⁰¹⁰ i doktorant nobelovca Vladimira Preloga, radi godinama u osiječkoj Šećerani i zagrebačkoj *Plivi*, osniva Zavod za organsku kemiju pri Farmaceutskom fakultetu u Zagrebu, a u Rijeku dolazi 1957. Utemeljio je Hrvatsko kemijsko društvo – podružnicu za Rijeku i Istru¹⁰¹¹ i Naučno društvo za povijest zdravstvene kulture Jugoslavije – ogranak za Rijeku, Istru i Hrvatsko primorje, i predsjedavao im, a od 1958. do 1962. bio je i dekanom Medicinskog fakulteta.¹⁰¹² Najvjerojatnije upravo zahvaljujući Cerkovnikovu, u Rijeku iz *Plive* dolazi i kemičar **Pavle Vasiljev** (1903.-1976.),¹⁰¹³ koji će proizvesti i patentirati sintetsku varijantu ihtiola (i dobiti za nju od *Plive* tranzistor *Phillips*). Nakon Cerkovnikova (predstojnik 1958.-1975.; u njegovo vrijeme, 1963., Fakultet je posjetio i nobelovac Lavoslav Ružička), Zavod vodi **Vera Gall-Palla** (1923.-2011.; predstojnica 1975.-1983.),¹⁰¹⁴ **Mladena Kirigin** (r. 1928.; predstojnica 1983.-1992.),¹⁰¹⁵ a potom **Čedomila Milin** (r. 1950.).¹⁰¹⁶ Osim proučavanja regeneracijskih potencijala jetre, novih polisaharidnih struktura i brojnih drugih, jedan je od stručnih projekata Zavoda i praćenje prerade maslina, što je rezultiralo i potvrdom visoke kvalitete creskog maslinovog ulja.¹⁰¹⁷

¹⁰¹⁰ Čedomila Milin, „Prof. dr. sc. Eugen Cerkovnikov (1904.-1985.), utemeljitelj Zavoda za kemiju i biokemiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci“, *Acta medico-historica Adriatica* 6, br. 1 (2008): 309-320.

¹⁰¹¹ Osim ove udruge, pri Zavodu danas sjedište imaju i Hrvatska udruga kemijskih inženjera i tehnologa – sekcija za Rijeku i Istru te Hrvatsko biokemijsko društvo.

¹⁰¹² Cf. Franjo Šolić, „Prof. dr. Eugen Cerkovnikov, 26. XII. 1904. – 25. XII. 1985.“, *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 10, br. 1-2 (1985): 5-6.

¹⁰¹³ Osim generacijski, studijski i ruskim podrijetlom, Vasiljev je s Cerkovnikovim bio povezan i vjenčanim kumstvom. Danas na Medicinskom fakultetu radi snaha Pavla Vasiljeva, Ivana-Nina Godnić, tajnica Zavoda za fiziologiju i imunologiju, a njena kćer i Pavlova unuka, **Vanja Vasiljev-Marchesi**, docenticom je pri Katedri za socijalnu medicinu i epidemiologiju.

¹⁰¹⁴ U Rijeku dolazi 1959. iz Sarajeva i u prvo vrijeme živi sa suprugom i kćerkom u prostorijama Zavoda za kemiju i biokemiju. Redovitom profesoricom postaje 1978. Cf. Čedomila Milin, „In memoriam – prof. dr. sc. Vera Gall-Palla“, *Novi list*, 20. prosinca 2011.

¹⁰¹⁵ Rodena u Praputnjaku, diplomirala je pri Tehnološkom fakultetu u Zagrebu. Redovitom profesoricom postala je 1984.

¹⁰¹⁶ Rodena u Beogradu, diplomirala je na zagrebačkom Tehnološkom fakultetu 1973. Redovita profesorica od 1998.

¹⁰¹⁷ Čedomila Milin, „Katedra/Zavod za kemiju i biokemiju“, u *Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci 1955.-2005.*, ur. Ante Škrobonja (Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2005.), 64 (60-67).

Zavod za fiziku na noge je, pak, postavio **Aleksa Steiner** (1906.-1986.), izdanak židovske porodice sa zagorskog sela. Nakon studija elektrotehnike, Steiner se istakao praktičnim rješenjima koja su uvelike pomogla partizanski pokret u Dalmaciji. Nakon Drugog svjetskoga rata najprije je prvim direktorom *Rade Končara*,¹⁰¹⁸ a potom, kao profesor fizike, elektrotehnike, odnosno biostatistike, radi najprije na riječkoj Višoj pomorskoj školi, a kasnije i na Medicinskom (od 1957.; pročelnik Zavoda 1960.-1977.) i Strojarskom fakultetu. Znanstveno se najviše bavio ionizirajućim zračenjem, nerijetko koristeći popravljene već otpisane stare bolničke rentgenske aparate, a bio je i pasionirani fotograf¹⁰¹⁹ i v.d. ravnatelja Instituta za prirodne i matematičke znanosti Sveučilišta u Rijeci (1977.).¹⁰²⁰ U prvo vrijeme, Zavod za fiziku je za izvođenje vježbi koristio prostorije Više pomorske škole (kao što će kasnije, 1960., studenti Strojarskog fakulteta polaziti nastavu fizike na Medicinskom fakultetu). Steinera su naslijedili profesori **Vesna Švarcer** (r. 1935.; kći prvog dekana, Silvija Novaka; v.d. predstojnice 1977.-1978.) i **Franjo Šolić** (r. 1933.; predstojnik 1978.-1999.),¹⁰²¹ a Šolića **Zvezdana Roller-Lutz** (r. 1949.).¹⁰²²

Zavod za opću biologiju (danas: biologiju i medicinsku genetiku) na samome je početku vodio **Stjepan Urban** (1907.-1989.),¹⁰²³ potom **Ivanka Kovač** (1925.-2003.; predstojnica 1978.-1980. i 1983.-

¹⁰¹⁸ Cf. Danijela Tomić, „Prof. Aleksa Steiner (1906.-1986.), osnivač Zavoda za fiziku Medicinskog fakulteta u Rijeci“, *Acta medico-historica Adriatica* 4, br. 2 (2006): 289-296.

¹⁰¹⁹ V. Š., „Prof. inž. Aleksa Steiner, 5 XI. 1906. – 22. X. 1986.“, *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 11, br. 1-2 (1986): 7-8.

¹⁰²⁰ Zvezdana Roller Lutz, „Katedra/Zavod za fiziku“, u *Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci 1955.-2005.*, ur. Ante Škrobonja (Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2005.), 56 (56-59). U razdoblju od 1973. do 1977., zavodi za kemiju i biokemiju, fiziku i opću biologiju bili su dijelom sveučilišnog Instituta za prirodne i matematičke znanosti. Strčić, „Zdravstvena kultura u Zapadnoj Hrvatskoj“, 34.

¹⁰²¹ Rođen u Sušaku, diplomirao je pri Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu 1959. Redoviti profesor je od 1998.

¹⁰²² Rođenjem i školovanjem Zagrepčanka, radila je u Freiburgu, Berlinu i Bielefeldu, a u Rijeci je redovitom profesoricom postala 1999.

¹⁰²³ Redoviti profesor, rođenjem i školovanjem Zagrepčanin (studirao je botaniku, zoologiju, povijest filozofije, logiku, psihologiju i fiziku, a diplomirao pri Filozofskom fakultetu 1931.). Radio je pri Medicinskom fakultetu u Sarajevu 1948.-1956. Predstojnikom riječkog Zavoda bio je 1957.-1978. Cf. Miljenko Kapović, „Prof. dr. Stjepan Urban – osnivač Zavoda za biologiju Medicinskog fakulteta u Rijeci“, *Acta medico-historica Adriatica* 5, br. 2 (2007): 269-282.

1985.), **Čedomil Lucu** (r. 1938.; predstojnik 1980.-1983.),¹⁰²⁴ **Milena Kružić** (predstojnica 1985.-1992.), a sada **Miljenko Kapović** (r. 1951.), dekan 2003.-2008.¹⁰²⁵ Na Zavodu je kao asistent 1982.-1997. radio i **Vojko Obersnel**, kasnije gradonačelnik Rijeke (od 2000.).¹⁰²⁶ U početku okrenut k antropološkim istraživanjima (nanimam na Krku), Zavod u novije vrijeme provodi znanstvene projekte u području genetike (Downov sindrom, multipla skleroza i dr.), a bavi se i prenatalnom dijagnostikom. (U Rijeci je 1995. omogućeno i rađanje prve bebe začete potpomognutom oplodnjom.) Na Zavodu su profesorima i **Saša Ostojić** (r. 1966.),¹⁰²⁷ glavni urednik *Medicine Fluminensis* (do 2010.: *Medicina*), glasila riječke podružnice HLZ, a sada i Fakulteta, i **Andjelka Radojčić-Badovinac** (r. 1958.), prva predsjednica (2007.-2012.) fakultetske udruge *Alumni* i zamjenica pročelnika Odjela za biotehnologiju Sveučilišta u Rijeci.

Zavod za anatomiju vodio je prvi **Zdenko Križan** (1915.-2005.),¹⁰²⁸ predstojnik 1957.-1981.; dekan 1968.-1970.),¹⁰²⁹ a potom **Olga Herman** (Priština, 1930.-Skopje, 1992.), koja je medicinu diplomirala 1960. u Skopju (na fakultetu gdje je Križan bio dekanom), a u Rijeku je prešla 1965. Riječki Zavod vodila je kao docentica od 1981. do

¹⁰²⁴ Rođen u Koprivnici, diplomirao u Sarajevu, magistrirao u Zagrebu a doktorirao u Ljubljani. Radio u Hamburgu, Rijeci i, potom, Centru za istraživanje mora u Rovinju.

¹⁰²⁵ „Potekao“ sa Zavoda za fiziologiju i imunologiju, M. Kapović se godinu dana usavršavao u Parizu (2000.), a redovitim profesorom je od 1997. Njegov sin **Ivan** (r. 1978.) također je diplomirao medicinu i kratko radio na (tadašnjoj) Katedri za društvene znanosti.

¹⁰²⁶ Mr.sc. Vojko Obersnel, dipl.ing. biologije (r. 1957.), bio je neko vrijeme 1989. odnosno 1992. i v.d. predstojnika Zavoda.

¹⁰²⁷ Žena S. Ostojića je **Damjana Verša-Ostojić**, citologinja pri riječkoj Klinici za ginekologiju i porodništvo, a otac, novinar Borislav Ostojić, autor je dviju povijesnomedicinskih monografija.

¹⁰²⁸ Mlađi sin Zdenka Križana, Božidar (r. 1946.), redoviti je profesor na Tehničkom fakultetu u Rijeci (dekan 2002.-2004.), a stariji, Mojmir Križan (1943.-2012.), inženjer i politolog, završio je u Rijeci gimnaziju, a kasnije doktorirao i radio na Institutu za biofizikalnu kemiju u Göttingenu.

¹⁰²⁹ Rođen u Pragu (otac Stjepan, Hrvat, bio je također liječnik i praški student, a majka Anna Čehinja), Z. Križan se školovao u Bosanskoj Gradiški i Zagrebu, gdje je i diplomirao medicinu 1940. Godine 1944. postavljen je za docenta na novom Medicinskom fakultetu u Sarajevu a 1947. (kada ostaje bez posla u Sarajevu a vlasti mu ne daju da emigrira u Čehoslovačku), nakon sudjelovanja u akciji suzbijanja pjegavca u Bosni, za docenta na Medicinskom fakultetu u Skopju. Redovitim profesorom u Rijeci je postao 1961. Autorom je vrlo cijenjenog trosvečanog udžbenika anatomije.

1991.,¹⁰³⁰ otkad ga vodi **Dragica Bobinac** (r. 1953.).¹⁰³¹ Na anatomiji je profesorom postao i radiolog **Milivoj Dujmović** (r. 1936.), nekada član Poglavarstva Primorsko-goranske županije i načelnik Općine Baška, a još uvijek je profesoricom **Romana Jerković** (r. 1964.), saborska zastupnica i bivša zamjenica gradonačelnika Rijeke.

Vladimir Bačić (1915.-1981.) bio je, još kao docent, prvim predstojnikom Zavoda za histologiju i embriologiju (1958.-1981.).¹⁰³² Kasnije je vođenje Zavoda preuzeo **Berislav Batistić** (r. 1930.; 1981.-1996.), također veterinar,¹⁰³³ a od 1996. ga vodi **Stipan Jonjić** (r. 1953.),¹⁰³⁴ dekan (1999.-2003.), prorektor (1993.-1995.), član njemačke nacionalne znanstvene akademije *Leopoldina* (od 2013.), koji je priskrbio od Europske komisije financiranje projekta vrijednog 1,7 milijuna eura (FP7) i pokrenuo mnoge druge projekte (koje financiraju NIH i dr.) usmjerene k istraživanju patogeneze infekcije citomegalovirusom i imunologije infekcije herpesvirusima. U vrijeme obnašanja dužnosti dekana, Jonjić je utemeljio Stomatološku polikliniku (od 2007.: Klinika za stomatologiju, pod predstojništvom **Renate Gržić**, r. 1966.), kao i četiri nove katedre – za nuklearnu medicinu, za molekularnu medicinu i biotehnologiju (u zgradi dormitorija), za tehnologiju i kontrolu namirnica (u zgradi Zavoda za sudsku medicinu i kriminalistiku), te za kliničko-laboratorijsku dijagnostiku, a 2006. je otvorio i sveučilišni Centar za proteomiku (lociran u nadograđenom

¹⁰³⁰ Doktorirala je 1979. Cf. (Nepotpisano) „Doc. dr. Olga Herman“, *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 17, br. 1-2 (1992): 105.

¹⁰³¹ Rodena u Rijeci, ovdje je i diplomirala 1978., a redovitim profesoricom postala 2002. Njen je muž **Damir** (1948.-2008.) bio specijalist medicine rada, a kćer **Mirna** (r. 1981.) je anesteziologinja. Druga kćer, Ana, ekonomistica, bavi se ekonomikom zdravstva u Rotterdamu. Otac D. Bobinac je Nikola Stražičić, umirovljeni profesor geografije na riječkom Pomorskom fakultetu.

¹⁰³² Rođen i školovao se u Zagrebu, na Veterinarskom fakultetu. Diplomirao je 1940., doktorirao 1942., a poslije rata radio na Pagu i u Zagrebu. Redovitim profesorom u Rijeci je postao 1970.

¹⁰³³ Rodenjem Zagrepčanin, radio je u Sarajevu, a u Rijeci djeluje od 1962. (redoviti profesor od 1987.). U razdoblju zajedničkog Zavoda za anatomiju, histologiju i embriologiju (1986.-1991.), bio mu je predstojnikom.

¹⁰³⁴ Rodom s Kupresa, medicinu je diplomirao 1976. u Rijeci, gdje je redovitim profesorom postao 1992. Dvapat je po godinu dana radio u Tübingenu. Od 1997. je i pročelnikom Katedre za biologiju i medicinsku genetiku Medicinskog fakulteta u Mostaru. Bio je članom Nacionalnog vijeća za znanost i Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje te predsjednikom Hrvatskog imunološkog društva. Dobitnik je državne nagrade „Ruder Bošković“, godišnje nagrade HAZU za 2003., državne nagrade za znanost za životno djelo i dr.

dijelu zgrade Dekanata i orijentiran k razvoju i proizvodnji monoklonskih protutijela). **Bojan Polić** (r. 1964.)¹⁰³⁵ i **Astrid Krmpotić** (r. 1964.) stasali su, kao i **Stipan Jonjić**, na Zavodu za fiziologiju i imunologiju: danas su redoviti profesori, dobitnici državnih nagrada za znanost (2002.) i u skupini najcitrajnih znanstvenika u Hrvatskoj.

Na Zavodu za fiziologiju (od 1976.: fiziologiju i imunologiju) prvim je predstojnikom postao **Ljubomir Božović**,¹⁰³⁶ tada docent, a potom **Šime Vlahović** (1932.-1977.; predstojnik 1965.-1977.), koji interes Zavoda usmjerava k (transplantacijskoj) imunologiji.¹⁰³⁷ Među prvim zaposlenicima Zavoda je **Predrag Eberhardt** (Slavonska Požega, 1916.-1986.), koji od 1963. organizira uzgoj i vježbe na eksperimentalnim životinjama¹⁰³⁸ (1980. je pri Fakultetu otvoren prvi vivarij u Hrvatskoj¹⁰³⁹), a prvi stalni asistent Zavoda (od 1962.), **Daniel Rukavina** (r. 1937. u Sarajevu),¹⁰⁴⁰ kasnije predstojnik Zavoda (1977.-2005.), dekan (1983.-1987.), rektor (2000.-2009.) i profesor emerit Sveučilišta, redoviti član HAZU (od 2000.), interes će usmjeriti prema reprodukcijskoj imunologiji (Fakultet je 1985. organizirao Prvi kongres imunologa Jugoslavije, a D. Rukavina će

¹⁰³⁵ Kao stipendist zaklade "Alexander von Humboldt" boravio je 1997.-2001. u Kölnu. Dobitnikom je godišnje nagrade HAZU za 2011. i dr. Godine 2013. objavio je rad u časopisu *Science*. Dosad su u ovom časopisu radove objavili samo Siniša Volarević (dva članka, 1993. i 2000., i to kao prvi autor, ali u vrijeme dok još nije radio u Rijeci) i **Marina Šantić** sa Zavoda za mikrobiologiju i parazitologiju. **Slobodan Cvejanović**, umirovljeni profesor Zavoda za fiziku, koautorom je članka objavljenog u časopisu *Nature* 2005., ali iz vremena dok je još radio u Njemačkoj.

¹⁰³⁶ Odlazi 1964. u Švedsku: zamjenjuje ga, kao v.d. predstojnika, prof. Nikša Allegretti (1920.-1982.), predstojnik zagrebačkog Zavoda za fiziologiju i član JAZU.

¹⁰³⁷ Rođenjem Splitsanin, diplomirao je i doktorirao u Zagrebu. Na problemima transplantacije radio je 1963.-1965. u SAD-u (*Harvard*). Od 1975. je redovitim profesorom. Dobitnikom je nagrade „Ruđer Bošković“ i dr. Njegova žena bila je farmaceutkinja **Vlasta Linić-Vlahović** (r. 1929.), također redovita profesorica pri Zavodu za fiziologiju i imunologiju Medicinskog fakulteta u Rijeci.

¹⁰³⁸ Završio je Veterinarski fakultet u Zagrebu i godinama kao veterinar radio u selima Makedonije, Like i Istre. Cf. Daniel Rukavina, "Prof. dr. Predrag Eberhardt, 24. I. 1916. – 31. X. 1986.", *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 11, br. 1-2 (1986): 9-10.

¹⁰³⁹ Strčić, "Zdravstvena kultura u Zapadnoj Hrvatskoj", 35.

¹⁰⁴⁰ Diplomirao je i doktorirao u Zagrebu. Kao Fullbrightov stipendist boravio je 1972./'3. u Dallasu. Redovitim profesorom je od 1981. Dobitnik je godišnje nagrade HAZU (1997.), „Ruđer Bošković“ i dr. Bio je prvim predsjednikom Hrvatskog društva fiziologa.

postati prvim predsjednikom europskog odnosno svjetskog udruženja za ovu disciplinu), te osigurati financiranje Europske komisije u ciklusu FP6 projekta vrijednog 7,4 milijuna eura¹⁰⁴¹). Nasljednica Daniela Rukavine na mjestu predstojnice Zavoda bila je najprije (2005.-2008.) **Biserka Radošević-Stašić** (r. 1940.),¹⁰⁴² sada prof. emerit. riječkog Sveučilišta, a potom, od 2008. do danas, **Pero Lučin** (r. 1962.),¹⁰⁴³ prorektor (2000.-2009.) pa rektor (od 2009.) Sveučilišta u Rijeci.

Zavod za farmakologiju kao prvog predstojnika pamti **Dimitrija Atanackovića** (1914.-2004.)¹⁰⁴⁴ predstojnik 1959.-1985.; dekan 1960.-1962.),¹⁰⁴⁵ kojega će naslijediti **Ante Simonić** (r. 1949.),¹⁰⁴⁶ predstojnik Zavoda (1985.-2008.) i dekan (1990.-1994.), saborski zastupnik iz redova Hrvatske seljačke stranke, potpredsjednik Vlade (2000.-2004.), veleposlanik RH u Kini, Mongoliji i Sjevernoj Koreji (2008.-2013.) i pisac više knjiga iz epistemologije i povijesti znanosti. Nasljednica A. Simonića je **Gordana Župan** (r. 1956.), koja Zavod vodi od 2008.¹⁰⁴⁷

¹⁰⁴¹ Cf. Jonjić i Šustić, „Znanstveni i stručni dometi“, 43.

¹⁰⁴² B. Radošević-Stašić bila je i pročelnicom Katedre za fiziologiju, imunologiju i patofiziologiju 1986.-1995., a prof. **Vesna Barac-Latas** v.d. pročelnice 2009. U ostalim su razdobljima predstojnici Zavoda ujedno vodili i Katedru.

¹⁰⁴³ Rođen u Trogiru, diplomirao je (1986.), a potom i magistrirao i doktorirao u Rijeci. Dvije godine radio je u Ulmu i Heidelbergu. Dobitnikom je godišnje nagrade HAZU (1995.) i Državne nagrade za znanost (1998.).

¹⁰⁴⁴ Prvi je nastavnik farmakologije bio docent Zlatko Supek s Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Sepčić, "Pola stoljeća Medicinskog fakulteta", 169.

¹⁰⁴⁵ Rođen je u Cazinu, a umro u Opatiji. Medicinu je diplomirao u Beogradu (1938.), a u Skopju osnovao Farmakološki institut pri Medicinskom fakultetu (1947.). Redovitim profesorom postao je 1958. u Beogradu. Godinu dana radio je na Sveučilištu *Harvard* i u Gentu. Vodio je i Zavod za patološku fiziologiju riječkog Medicinskog fakulteta, koji se, međutim, 1980. stopio sa Zavodom za fiziologiju i imunologiju. Godine 1991. je, pak, nastala samostalna Katedra za farmakologiju, dotad objedinjujući Zavod za farmakologiju i Zavod za kemiju i biokemiju. Cf. Ante Simonić, „Katedra/Zavod za farmakologiju“, u *Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci 1955.-2005.*, ur. Ante Škrobonja (Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2005.), 93 (93-100).

¹⁰⁴⁶ Medicinu je diplomirao u Rijeci (1973.), gdje je i magistrirao, doktorirao i postao redovitim profesorom 1990. Kao stipendist Fullbrightove fondacije, boravio je 1982./'3. u Ann Arboru. Bio je predsjednikom Hrvatskog farmakološkog društva.

¹⁰⁴⁷ Od tada je i predsjednikom Hrvatskog društva farmakologa. Muž Gordane Župan je anesteziolog izv. prof. dr. sc. **Željko Župan**.

Ante Simonić

Sadašnji Zavod za mikrobiologiju i parazitologiju vodio je odmah po osnivanju, 1957.-1979., **Vladimir Bežjak** (r. 1922.; dekan 1970.-1972.),¹⁰⁴⁸ na čiju su inicijativu utemeljeni i bakteriološki laboratoriji u tadašnjim bolnicama *Dr. Zdravko Kučić* (1958.) i *Braće dr. Sobol* (1960.).¹⁰⁴⁹ Potom, 1979.-1987., Zavod vodi **Zvonimir Gall** (1920.-2003.),¹⁰⁵⁰ od 1987. do 1990. **Bernarda Ćorić** (1925.-2008.), a zatim, 1990.-2012., **Miljenko Dorić** (r. 1950.),¹⁰⁵¹ koji se istakao istraživanjem legioneloza. Od 2012. je na čelu Zavoda **Maja Abram** (r.

1960.).¹⁰⁵² Na Zavodu je dugi niz godina djelovao i **Janko Makiš** (1938.-1996.), pionir računalne identifikacije mikroorganizama.¹⁰⁵³

Osim ovih zavoda, Fakultet je potkraj 1950-ih imao i dva „kabineta“ – za povijest medicine (**Hrvoje Tartalja**, 1907.-1990)¹⁰⁵⁴ i

¹⁰⁴⁸ Roden je u Zagrebu, gdje je 1947. i diplomirao medicinu. Autor je triju udžbenika mikrobiologije.

¹⁰⁴⁹ Danas objedinjeni u Zavodu za kliničku mikrobiologiju (izdvojenog iz sastava Zavoda za laboratorijsku dijagnostiku 2004.), pod vodstvom Maje Abram.

¹⁰⁵⁰ Roden u Zagrebu, diplomirao je na Veterinarskom fakultetu 1949. U Sarajevu je osnovao i vodio Parazitološki odjel pri Centralnom higijenskom zavodu. U Rijeku je došao 1959., a od 1963. predavao na Medicinskom fakultetu (izvanredni profesor od 1982.).

¹⁰⁵¹ Roden je u Bribiru, a medicinu je diplomirao u Rijeci 1976. Redoviti profesor postao je 1995. Bio je predsjednikom Skupštine Primorsko-goranske županije i zastupnikom u Hrvatskom saboru iz redova Hrvatske narodne stranke. Miljenko Dorić je, kao i više drugih budućih predstojnika zavoda/katedri, znanstveno stasao pri Zavodu za fiziologiju i imunologiju u vrijeme Daniela Rukavine: sličan put imali su i Miljenko Kapović (Biologija), Stipan Jonjić (Histologija), Herman Haller (Ginekologija i KBC), Miro Morović i Ivica Pavić (Infektologija).

¹⁰⁵² Redovita profesorica od 2008.

¹⁰⁵³ Cf. Miljenko Dorić, „Prof. dr. sc. Janko Makiš, 1938.-1996.“, *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 21, br. 1 (1996): 54.

¹⁰⁵⁴ Roden u Konjicu, H. Tartalja je farmaciju diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1931. Osnovao je 1952. Institut za povijest farmacije, doktorirao

predvojničku obuku (koji su vodili doktori medicine **Branimir Životić** i **Vinko Uravić**). Nastavu iz povijesti medicine do 1969. je držao zagrebački student i beogradski profesor **Zdenko Levental** (1914.-1999.), potom kirurg Nikola Korin, a, nakon njegova umirovljenja, **Ante Škrobonja** (r. 1944.),¹⁰⁵⁵ koji će preuzeti predsjedanje Hrvatskim znanstvenim društvom za povijest zdravstvene kulture i utemeljiti godišnji skup *Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici* (od 2000.),¹⁰⁵⁶ kao i časopis *Acta medico-historica Adriatica* (od 2003.) i prateću Biblioteku AMHA. „Predvojnička obuka“, pak, vremenom preimenovana u „Općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu“, ugasit će se kao kolegij početkom 1990-ih (kada će je već odavno predavati oficiri). Nastava iz društvenih znanosti općenito je počela 1962., s **Duškom Berlotom** (do 1965.) i **Božom Palinićem** (1965.-1974.): nakon izmjenjivanja nekoliko zanimljivih predavača (među njima, 1974./75., i **Nenada Mišćevića**, kasnije sveučilišnog

1956. u Parizu, a 1961. u Zagrebu postao izvanrednim profesorom. Vrlo plodan pisac u području povijesti farmacije. Cf. Nikola Kujundžić, *Spomenica u povodu 130. obljetnice nastave farmacije, 1882-2012* (Zagreb: Farmaceutsko-biokemijski fakultet, 2012), 157-158. Nije poznato je li H. Tartalja bio čelnikom Kabineta za povijest medicine samo formalno, ili je doista i djelovao, barem neko vrijeme, u Rijeci. U svakom slučaju, Ante Šercer je, u svojoj „Promemoriji“ iz 1955., za kolegij povijesti medicine računao na Lavoslava Glesingera ili Tomić-Karović: doduše, niti jedna od njegovih kadrovskih ideja za „teoretsku nastavu“, kao što je poznato, nije se ostvarila, izuzev Križana i Cvjetanovića. Cf. Ante Šercer, „Pro memoria dekanu Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Andriji Štamparu“, u *Medicinski fakultet u Rijeci 1955.-1995.*, ur. Juraj Sepčić et al. (Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 1997), 42 (39-44).

¹⁰⁵⁵ U mladim danima liječnik opće prakse u Vipavi i riječkoj lučkoj ambulanti, potom specijalist medicine rada, ostavio je traga i kao fotograf i pisac nekoliko knjiga s povijesnomedicinskim temama, među kojima i udžbenika: Ante Škrobonja, Amir Muzur i Vlasta Rotschild, *Povijest medicine za praktičare* (Rijeka: Adamić, 2003). Osim „Povijesti medicine“ kao obveznog predmeta, Škrobonja je uveo i držao i izborne kolegije „Medicina zavičaja“ i „Povijest hrvatske medicine“, popularizirajući medicinsku historiografiju na nacionalnoj i međunarodnoj razini te publicirajući na hrvatske povijesnomedicinske teme u čitavom svijetu. U zvanje redovitog profesora izabran je 2008., a 2009. umirovljen. Dobitnik je Državne godišnje nagrade za popularizaciju znanosti (2006.), kao i Nagrade „Ivan Filipović“ za doprinos u odgojno-obrazovnoj djelatnosti (2009.). Njegova kćer **Tatjana Čulina** je specijalistica školske medicine, a sin **Ante** ginekologije i opstetricije.

¹⁰⁵⁶ Cf. Igor Eterović, *Znanstveni skup „Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici“ 2000.-2009.: zbornik sažetaka izlaganja s kazalom imena i uvodnom studijom*, Biblioteka AMHA, knjiga 8 (Rijeka: Hrvatsko znanstveno društvo za povijest zdravstvene kulture/Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2011).

profesora filozofije u Zadru, Mariboru i Budimpešti, i, 1975./'6., **Dorđa Roganovića**,¹⁰⁵⁷ zamjenika okružnog državnog tužioca), na Katedri za društvene znanosti, osnovanoj 1976., skrasio se **Ivan Šegota** (1938.-2011.),¹⁰⁵⁸ koji će ostati upamćen kao njen dugogodišnji pročelnik (1976.-2008.). Kada se Šegota, na samom početku 1990-ih, kao novinar s politološkim obrazovanjem i političar s novinarskim nervom, otisnuo prema Americi, njegova namjera bila je prvenstveno potražiti inspiraciju za reformu nastave društvenih znanosti u momentu kada je ona bila zapala u ozbiljnu krizu identiteta propitivanjem, pa i zatiranjem marksizma i teorije i prakse samoupravnog socijalizma.¹⁰⁵⁹ U ta vremena, Europa je znala (i htjela znati) vrlo malo o bioetici – znanstvenoj disciplini i praksi koja je u SAD-u već bila institucionalizirana u washingtonskom Institutu Kennedyjevih: baš tu će Ivan Šegota doći do prvih kontakata, poticaja, ideja i – rješenja za svoj problem. Vrativši se kući s torbom punom fotokopija, pokrenuo je u Hrvatskoj i ovom dijelu Europe mnogo više od reforme nastave: bioetika na našem prostoru bila je rođena. Već 1991. počela su predavanja iz prvih izbornih predmeta posvećenih modernim aspektima Hipokratove zakletve i bioetike (tada još shvaćane i promovirane kao „nove medicinske etike“), a unutar desetljeća bit će pokrenut i časopis *Bioetički svesci*, biblioteka *Klinička bioetika*, prijevodi klasika bioetike na hrvatski, Riječki dani bioetike i okrugli stolovi (sada tradicionalni, godišnji), obranjeno desetak magisterija i disertacija na bioetičke teme (uključujući i prvu disertaciju u Hrvatskoj, **Nade Gosić**) i čitav niz drugih aktivnosti koje će kulminirati organizacijom 9. svjetskog kongresa bioetike u rujnu 2008. u Rijeci i Opatiji. Šegota će, osim toga, bioetički interes za komunikaciju s gluhim pacijentima pretvoriti u izborni predmet,

¹⁰⁵⁷ Kćer Đ. Roganovića, **Jelena** (r. 1959.), sveučilišna je profesorica i voditeljica pedijatrijske onkologije u bolnici na Kantridi.

¹⁰⁵⁸ Rođen u Stinici kod Senja, diplomirao je (1967.) i magistrirao političke znanosti u Zagrebu, a doktorirao u Beogradu. U Rijeku dolazi 1976., a u zvanju redovitog profesora je od 1986. Pri Katedri je, u vrijeme I. Šegote, osnovano nekoliko društava – Hrvatsko bioetičko društvo, Međunarodno društvo za kliničku bioetiku i Hrvatsko društvo za kliničku bioetiku. Više o I. Šegoti u: Amir Muzur, „Ivan Šegota (1938.-2011.): sjećanja na razmeđu objektivnog i subjektivnog“, *Jahr* 3, br. 5 (2012): 309-311; Iva Rinčić, „Ivan Šegota: skica za selektivnu biografiju i bibliografiju“, u *Od nove medicinske etike do integrativne bioetike*, ur. Ante Čović, Nada Gosić i Luka Tomašević (Zagreb: Pergamena/Hrvatsko bioetičko društvo, 2009), 365-376.

¹⁰⁵⁹ Pri Katedri se, do današnjeg dana, organizira i nastava stranih jezika i tjelesne kulture.

znanstveni projekt¹⁰⁶⁰ i udžbenik medicinskog znakovnog jezika, što će 2013. dovesti i do pregovora s Vladom RH o osnivanju Nacionalnog centra za visoko obrazovanje gluhih i nagluhih, sa sjedištem u Rijeci.¹⁰⁶¹ Od 2008., vođenje Katedre za društvene znanosti (od 2010.: za društvene i humanističke znanosti u medicini) preuzima **Amir Muzur** (r. u Rijeci, 1969).¹⁰⁶² Shvativši među prvima u svijetu značaj otkrića djela njemačkog teologa i učitelja Fritza Jahra (1895.-1953.), riječka se Katedra okreće novim istraživanjima i promicanju koncepta „europske bioetike“.¹⁰⁶³

Na samom početku djelovanja Medicinskog fakulteta, nastavu iz „higijene i socijalne medicine“ držali su prof. **Branko Kesić** (1910.-1988.), član JAZU, i **Branko Cvjetanović** iz zagrebačke Škole narodnog zdravlja *Andrija Štampar*. Već 1961., međutim, Katedru ovog imena preuzima Hinko Emili, tada čelnik Higijensko-epidemiološke službe riječkog Zavoda za zaštitu zdravlja, i suorganizira (1964.) prve specijalizacije iz opće medicine. Na ovom će ga mjestu naslijediti Kajetan Blečić 1973., kada će se Katedra već zvati „za higijenu, epidemiologiju i javno zdravstvo“. Od 1976., nastavnom bazom za primarnu zdravstvenu zaštitu postaje Dom zdravlja Labin, kojemu je na čelu **Lino Peršić** (1933.-1998.), jedan od pokretača „Dana primarne zdravstvene zaštite“ (od 1983.).¹⁰⁶⁴ Od 1983., novu „Katedru za socijalnu medicinu i zdravstvenu ekologiju“ vodit će Anto Jonjić, u vrijeme kada Katedra dobiva i prostor u matičnoj zgradi Fakulteta (1984.) i kada Dom zdravlja Pazin, na čelu s **Antom Bartolićem**

¹⁰⁶⁰ Projekt, pod nazivom „Klinička bioetika: kako komunicirati s gluhim“ od 2012. vodi **Iva Rinčić** (r. 1975.), docentica i, od 2013., ravnateljica Zaklade Sveučilišta u Rijeci.

¹⁰⁶¹ Više o tome u: Amir Muzur i Iva Rinčić, „Priatelji gluhih“, *Sušačka revija* 20, br. 78-79 (2012): 103-107.

¹⁰⁶² Otac Mehmed (1933.-1995.) bio je kirurg, ravnatelj Kliničkog centra u Jajcu, majka Smiljka r. Jačić (r. 1932.) fiziologinja (oboje su veći dio radnog vijeka proveli u Opatiji), a njena sestra, Dubravka Jačić-Cerovečki (r. 1926.), fizijatrica u Zagrebu.

¹⁰⁶³ Vidi o tome više u: Amir Muzur, „Rijeka na bioetičkoj karti svijeta“, *Sušačka revija* 19, br. 73 (2011): 15-21. Svibnja 2013. pri Sveučilištu u Rijeci osnovan je Dokumentacijsko-istraživački centar za europsku bioetiku *Fritz Jahr*, pod predstojništvom A. Muzura.

¹⁰⁶⁴ Medicinu je diplomirao u Rijeci 1962., a specijalizirao opću medicinu i socijalnu medicinu. Bio je ravnateljem Doma zdravlja Labin 1965.-1997., a pri riječkom Medicinskom fakultetu biran je za izvanrednog profesora. Cf. Anto Jonjić, „Prof. dr. sc. Lino Peršić, 1933.-1998.“, *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 23, br. 1 (1998): 43-44.

(1937.-2004.),¹⁰⁶⁵ postaje također nastavnom bazom (1984./'5.; kao „pilot-područje“ Svjetske zdravstvene organizacije za realizaciju projekta „Zdravlje za sve do 2000.“).¹⁰⁶⁶ U sastavu su Katedre i nastavnici medicine rada, poput **Mihovila Vukelića** (1931.-2008.),¹⁰⁶⁷ **Đurđice Matić-Glažar** (r. 1942.),¹⁰⁶⁸ **Ivice Kontošića** (1958.-2001.)¹⁰⁶⁹ i dr. Od 2007., „Katedru za socijalnu medicinu i epidemiologiju“ vodi **Tomislav Rukavina** (r. 1963.),¹⁰⁷⁰ specijalist medicinske mikrobiologije s parazitologijom (1993.) i epidemiologije (2010.) koji je karijeru započeo na Zavodu za mikrobiologiju i parazitologiju.

Godine 2003., iz sastava Katedre izdvojila se Katedra za zdravstvenu ekologiju (nastavna baza je Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, a pročelnik ujedno i ravnatelj Zavoda, Vladimir Mićović) i Katedra za obiteljsku medicinu (pročelnica **Hanija Grubišić-Greblo** 2003.-2004., potom do danas **Eris Materljan**, r. 1949.,¹⁰⁷¹ potekao iz nastavne baze Doma zdravlja Labin).

Nastava informatike pri riječkom Medicinskom fakultetu počela je još 1977. (**Gjuro Deželić**¹⁰⁷²). Od 1982. do 1988. nastavu povremeno

¹⁰⁶⁵ Utemeljiteljem je skupa „Suradnja u zdravstvu“, održavanog godišnje, 1984.-1989., s pratećim zbornicima.

¹⁰⁶⁶ Cf. Anto Jonjić, „Katedra za socijalnu medicinu i zdravstvenu ekologiju“, u *Medicinski fakultet u Rijeci 1955.-1995.*, ur. Juraj Sepčić et al. (Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 1997), 226 (223-229).

¹⁰⁶⁷ Rodom iz Senja, medicinu je diplomirao u Zagrebu, a redovitim profesorom u Rijeci postao 1992. Bio je predsjednikom Upravnog vijeća Sveučilišta u Rijeci. Sin M. Vukelića, **Lucijan**, ortoped je u lovranskoj Bolnici i čelnik riječkog ogranka Hrvatske demokratske zajednice.

¹⁰⁶⁸ Diplomirala u Rijeci 1966., redovita profesorica od 2005. Radila je kao liječnica u Rovinju i Senju. Godinama je vodila Centar za dijalizu.

¹⁰⁶⁹ Cf. Mihovil Vukelić, „Doc. dr. sc. Ivica Kontošić, 1958.-2001.“, *Acta Facultatis medicae Fluminensis* 26, br. 1-2 (2001): 42.

¹⁰⁷⁰ Rođen u Rijeci, diplomirao je ovdje medicinu 1987. Redovitim profesorom je od 2010. Žena T. Rukavine je **Nevenka Ožanić**, bivša dekanica Građevinskog fakulteta i prorektorica Sveučilišta u Rijeci, a jedan od trojice sinova, **Luka**, studira medicinu.

¹⁰⁷¹ Redoviti profesor od 2009.

¹⁰⁷² Rođen 1935. u Zagrebu, diplomirao je 1958. na Kemijskom odsjeku zagrebačkog Prirodoslovno-matematičkog fakulteta. Dosegao je stupanj redovitog profesora medicinske informatike pri Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Bio je veleposlanikom Republike Hrvatske u Danskoj, Norveškoj i Islandu (1993.-1996.), potom u Slovačkoj (1996.-2000.). Osnivač je Hrvatskog društva za medicinsku informatiku (1989.).

vodi **Zdravko Lenac**¹⁰⁷³ (pauze su bile tijekom četiriju akademskih godina, 1984.-1987. i 1988./'9.¹⁰⁷⁴), potom **Anto Jonjić** (1989.-1991.), **Marina Čičin-Šain** (1991./'2.),¹⁰⁷⁵ **Josipa Kern** (1992.-1996.)¹⁰⁷⁶ i Eris Materljan (1996.-1998.). Od 1999.¹⁰⁷⁷ pročelnikom Katedre za informatiku (od 2005.: za medicinsku informatiku) je **Mladen Petrovečki** (r. 1960.).¹⁰⁷⁸ Mentori serije doktorskih radova i članaka na teme znanstvenoistraživačke čestitosti, članovi Katedre M. Petrovečki i **Lidija Bilić-Zulle** su i statističkim odnosno izvršnim urednicima ponajboljih znanstvenih časopisa u Hrvatskoj – *Croatian Medical Journal* i *Biochemia Croatica*.

Godine 2001. osnovana je Katedra/Zavod za molekularnu medicinu i biotehnologiju, na čelu sa **Sinišom Volarevićem** (rođen u Splitu, 1962.),¹⁰⁷⁹ kao i Katedra za kliničko-laboratorijsku dijagnostiku, s

¹⁰⁷³ Rođen 1949. u Rijeci, diplomirao je 1973. fiziku pri Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. Od 1997. je redovitim profesorom fizike (od 2009. pri Odjelu za fiziku Sveučilišta u Rijeci), a 2000.-2009. bio je i prorektorom. Njegova kći Tihana Lenac-Roviš docenticom pri Centru za proteomiku.

¹⁰⁷⁴ Cf. Mladen Petrovečki, „Trideset godina nastave medicinske informatike“, u *Trideset godina nastave medicinske informatike na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci: bibliografija*, ur. Mladen Petrovečki (Rijeka: Katedra za medicinsku informatiku Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2010), 11.

¹⁰⁷⁵ Kćer Nikole Korina, rođena je 1945. u Zagrebu i odrasla u Rijeci. Diplomirala je 1968. teorijsku matematiku pri Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu, a pri Ekonomskom fakultetu u Rijeci radi od 1990., sada u zvanju redovite profesorice pri Katedri za informacijske znanosti. Sin Marine Čičin-Šain i unuk Nikole Korina – **Luka Čičin Šain** – diplomirao je 1996. medicinu u Rijeci. Radio je u Lundu, Münchenu i Portlandu, a od 2010. predvodi tim imunologa pri Centru za istraživanje infekcija „Helmholtz“ u Braunschweigu.

¹⁰⁷⁶ Rođena 1948., diplomirala je matematiku pri Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu 1972. Od 2002. redovita profesorica, danas je (od 1997.) pročelnicom Odjela za medicinsku statistiku, epidemiologiju i medicinsku informatiku pri Školi narodnog zdravlja *Andrija Štampar* u Zagrebu.

¹⁰⁷⁷ Katedra je formalno postojala od 1993., ali bez stalno zaposlenih nastavnika.

¹⁰⁷⁸ Voditelj Odjela za imunološke testove Kliničkog zavoda za laboratorijsku dijagnostiku Kliničke bolnice Dubrava u Zagrebu. Od 2005. do 2006. vodio je, kao pomoćnik ministra, Upravu za znanost Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa. Redoviti profesor od 2006. Zajedno s Josipom Kern uredio je i 2009. objavio udžbenik *Medicinska informatika*.

¹⁰⁷⁹ Medicinu je diplomirao 1987. u Splitu, doktorirao u Zagrebu, a redovitim profesorom u Rijeci postao 2006. Od 1988. do 2000. radio je u Bethesda, Freiburgu i Baslu. Dobitnik je godišnje nagrade HAZU (2006.), a bio je i član Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje.

pročelnicom **Ksenijom Vujaklija-Stipanović** (2001.-2004.),¹⁰⁸⁰ a potom **Sanjom Balen**¹⁰⁸¹ (od 2004.¹⁰⁸²), koja je preuzela i nastavu iz transfuzijske medicine.¹⁰⁸³ Potkraj 2002. osnovana je i Katedra za tehnologiju i kontrolu namirnica, na čelu s **Oliverom Koprivnjak** (od 2003.), a 2010. Katedra za zdravstvenu njegu, pod vodstvom **Daniele Malnar**¹⁰⁸⁴ (s perspektivom skorog prijelaza na novi Fakultet zdravstvenih studija), a u studenome 2013. i Katedra za neuro-rehabilitaciju.

¹⁰⁸⁰ Rođena 1939. u Sisku, diplomirala je 1963. u Rijeci. Bila je članicom tima koji je 1967. prvi u Jugoslaviji uveo prevenciju Rh-senzibilizacije izazvane trudnoćom (pod vodstvom red. prof. pedijatrije **Otmara Beleznya**, 1924.-2008.), kao i tima koji je 1971. izveo pionirsku transplantaciju bubrega. Od 2004. je bila redovitom profesoricom.

¹⁰⁸¹ Rođena 1964., Sanja Balen je diplomirala na Medicinskom fakultetu u Rijeci 1989., a 2013. je postala redovitom profesoricom. Autorica je priručnika *Menadžment u zdravstvu* (Osijek: Medicinski fakultet u Osijeku, 2012).

¹⁰⁸² Iste godine S. Balen postala je i predstojnicom Zavoda za transfuzijsku medicinu KBC-a Rijeka (od 2008.: Klinički zavod).

¹⁰⁸³ Prvu transfuziju krvi izveo je u Rijeci 1946. Viktor Finderle. Prvom specijalisticom transfuziologije (1961.) bila je **Nada Vodvarška-Fučić**, žena akademika Branka Fučića.

¹⁰⁸⁴ Rođena 1960., diplomirala je u Rijeci 1984. i ovdje postala redovitom profesoricom 2010.